

době pokládat za výjimku a vždy ještě za ústupek nezdrželivosti. Brzy po roce 1600 se však poměry zcela změnily a kněží zakládali rodiny. V náhradu za péči o učedníky bylo v Polsku ukládáno, aby aspoň přijímali do domu své syny navzájem. Očekávalo se, že kněz určí aspoň jednoho svého syna ke kněžství — dalo se to někdy již před jeho narozením — a že jej bude v tom směru vychovávat. Skutečně se polské Jednotě vydařilo několik takových kněžských rodů, na př. Rybińských, Gertichů. V Jednotě české řadí se k nim rod B. Strejce-Vettera. Výchova bohoslovců se pak přenášela více do seminářů. Kněží se svými rodinami se zařadili blíže do života údů sboru, vstupovali do měšťanské společnosti a stávali se její váženou složkou.

V ČELE JEDNOTY a jejich služebníků stála *Úzká rada* jako jednotný správní orgán, až do konce jen z kněží složený. Volba se dala hlasy kněží na synodu. Byla někdy zvána hromádkou [D 33, 225] na rozdíl od širší hromady, t. j. synodu, někdy i kapitolou nebo konsistoří, jindy prostě: „Starší Jednoty“; tak usneseno r. 1567, ale nedodržováno důsledně. Jménem „Starší“ rozuměli se také konsenioři čili spolulosní. Senioři zvaní někdy předními Staršími nebo biskupy, ačkoli se časem proti tomuto jménu ozývaly výhrady, v Polsku též superintendenty. Kněží je zvali často otci, „otci svými milými“. Zvláště tak nazývali sudího. V čele stávali nejednou dva sudí zároveň. Toto jméno však koncem století ustupuje, třeba nemizí docela [D 278]. Patrně se již dosti nerozumělo jeho původu [naznačoval asi jurisdikční část biskupské moci]. Mluví se častěji o předsedovi Úzké rady. V Polsku se jevil za rozmachu Jednoty sklon k větší samostatnosti. Tamní sbory řídili vlastní senioři a konsenioři. Po r. 1587 nastal opět sklon k užšímu společenství s českým kmenem Jednoty, když tíseň protireformace nutila Bratry v Polsku hledat oporu v Čechách. — Zásadou jednání Úzké rady byla jednomyslnost. Byla často zdůrazňována a pěstována. Byly ovšem chvíle, kdy bylo potřebí značného úsilí k jejímu zjednání a udržení, ať z důvodů osobních či zásadních. Vzpomeňme na poměr Augustův k mladším Starším nebo na napětí mezi Turnovským

a českomoravskými Staršími v zápase s dogmatickou orientací.

R. 1562 byl revidován dosah pravomoci Starších a sestaven nový rejstřík jejich povinností [D 208—212, 226—228]. Je tu zejména odmítnuta jedinovláda s ostnem proti Augustovi. Není stopy, že by později některý senior o podobné prvenství usiloval.

„Řád“ z r. 1616 vytyká jako povinnosti seniorů zejména péči o duchovenský dorost, zřizování, svěcení i umísťování služebníků všech stupňů, péči o kněze, jejich čeládky a rodiny, o sbory v přidělené diecési. Každý senior měl mít seznam všech jejich údů a přední z nich měl znát osobně. Senioři dále sbory vřizovali, pečovali o čistotu učení i mravů kněží, dbali, nehrozí-li zevní nebezpečí a v tom případě hleděli mu včas čelit a protiventství trpící posilovat. Měli na péči knihovnu Jednoty a její archiv, pečovali o tisk s právem censury, jehož užívali až příliš opatrně tam, kde se obávali, že by vydání knihy Jednotu přivedlo do zápletek s protivníky. Od r. 1553 byli jeden nebo dva senioři pověřeni úřadem písaře, což znamenalo funkci zapisovatele, archiváře, knihovníka i spisovatele, zejména spisů obranných. Navzájem měli si senioři radit, kontrolovat se i napomínat. Nikdo tedy v Jednotě neměl být sám sobě poslední instancí. Konsenioři, podle Lasického aspoň pětaticetiletí, z nichž byli zpravidla za seniory voleni nejosvědčenější, měli dosti značnou účast v práci seniorů. Zasedali s nimi v radě, zastupovali je při visitaci sborů, vyhledávali osoby vhodné k duchovnímu úřadu, zkoušeli ordinandy, v rámci diecése seniora sobě nadřazeného byli první dozorcí instancí nad kněžími. Bylo jich osm až čtrnáct, senioři čtyři, výjimečně pět. V polské Jednotě byli až tři senioři a několik konseniorů.

Úzká rada byla od počátku zásadně podřízena sněmu, zvanému od polovice 16. století zpravidla *synod*. Synody bývaly buď krajské [pro věci místního dosahu nebo nebylo-li možné sejít se ve větším počtu bez nebezpečí], buď obecné. Konaly se pro obnovení a utvrzení společné bratrské lásky a svornosti, pro posílení srdce všech služebníků, pro utvrzení řádu, pro konání kázně a konečně pro ordinace všech stupňů a k volbě osob do Úzké rady. Trvaly řadu dní. Radostná slavnostnost